

СЕКЦІЯ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ»

УДК 2-52:130.123.1

Спудка І. М.¹, Ільченко В. Р.²

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Е-213 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОТИСТОЯННЯ САКРАЛЬНОГО ТА ПРОФАННОГО МИСТЕЦТВА

Побутує думка, що виродження мистецтва та його деградація є, свого роду, характеристиками сучасного світу. Будучи важливим елементом духовного життя людини, мистецтво пов'язане зі своєрідним моментом ініціації, приєднання до духовного. Звісно, зараз існують напрями мистецтва, які зберігають традиційні канони та сліди попередніх епох. Проте, не варто забувати, що сучасне мистецтво не проникло всюди і не стало доступним кожному. Залишаються види мистецтва, які не підвладні будь-кому.

Духовність, яку ми можемо пізнавати лише через певний обряд ініціації, «прилучення до...» відсунена оригінальністю «сучасної людини», новизна якої у мистецтві стосовно духовного – це, звісно, її прагнення розглядати себе як істоту історичну, прагнення такої людини жити у Всесвіті абсолютно десакралізованому. У певній мірі, «сучасній людині» вдалося втілити свій ідеал, створивши школи та стилі, яких варто просто копіювати і вважати себе великим послідовником того чи іншого першовідкривача у мистецтві. Такий ідеал історичного мистецтва залишається поза людиною, яка творить у сакральній парадигмі. Як відбувається процес зміни митця, після якого він отримує можливість споглядати сакральне? Обряд ініціації, у нашому розумінні, передбачає наявність ритуалів, які змінюють соціальний статус того, хто пройшов цей процес. У митців це відбувається на іншому рівні, а саме через посвяту в таємницю священного, яка проходить на рівні філософському – онтологічна зміна екзистенційного стану людини.

Будь-яка людська община живе за власними правилами, які глибоко проникають у сакральну історію. Вона має також свої таємні обряди залучення людини до священного, що навіть сьогодні можна спостерігати в деяких релігійних общинах. На жаль, таємниця втрачає свій статус сакрального і стає доступною для більшості. Але, на противагу цьому, досі існують комуні людей, які намагаються зберегти таємницю священного серед мовчання. Таким є орден картезіанців. Маючи свою досить цікаву та унікальну історію, на сьогодні він залишається одним із найбільш таємничих. У всіх культурах практикується мовчання, як єдиний можливий варіант збереження

таємниці, яку людині передає Бог або абсолют. Монахи картезіанці проводять більшість часу свого життя серед мовчання (*into the great silence*). Цьому, звісно ж, сприяє місцевість, де вони проживають – «Великий Шартрез», місце у якому, серед Альпійських гір та тиші, Бруно Кельнський у 1084 році заснував першу обитель. Одне із правил картезіанців говорить «Головна ціль і наука наша: в тиші усамітнення шукати Бога». Ініціація та прилучення людини до монастирського життя не несе в собі отримання «знання» про Бога, тобто об'єктивної інформації, що здатна вдосконалюватися та збагачуватися до безкінечності. Процес посвяти в таємницю сакрального передбачає надання методу (яким є тиша), для того, щоб міг відбуватися процес пошуку Бога.

Орден картезіанців не є численним. За даними 2005 року до нього належить 335 монахів, із яких 170 священників. Існує лише 18 монастирів, більшість з яких у Франції, також є монастирі в інших країнах Європи, США та Бразилії. У XIII ст. виник жіночий орден, який, із певною історичною перервою, існує і до сьогодні. Серед святих є 7 монахів картезіанців. Орден приділяє надзвичайну увагу інтелектуальному розвитку, тому в кожному монастирі є своя бібліотека. Зазвичай такі общини не мають історичної пам'яті – це справа істориків, вони мають свою «священну історію», пам'ять Біблійної історії Христа. Не дарма девіз ордену картезіанців *Stat crux dum volvitur orbis* (Хрест стоїть, доки світ обертається). Центр, який тримає Всесвіт, щоб він ніколи не зміг похитнутися. Хрест, через який ми можемо долучитися до «священної історії». Мені не відомо, чи отримав Володимир Домчук, як митець, можливість торкнутися таємниці священного через тишу, яку він міг пропустити крізь себе, коли перебував у Шартрезі. Мені також не відомо, чи зміг художник передати істинну святість життя блаженних людей. Але коли я дивлюся на роботи, які були створені руками В. Домчука, то бачу як вони несуть у собі світло та темряву, які поєднуються в боротьбі, добро та зло, що наповнюють людину, підштовхують до символічного повернення до «Хаосу». Адже світ, перед тим як бути створеним, спершу повинен бути знищений. Картини художника стирають грань між цими полярностями, дають можливість побачити, як форми сучасного мистецтва можуть передавати священне. Винятковість людського таланту поєднується із таємницею, яку зберігають монахи аскети. Думаю, посвята в таємницю священного несе в собі початок кінця «сучасної людини» і приєднує людину до Божественної тиші. Мистецтво В. Домчука вводить нас у світ, який не може бути «розразаний», а лише «написаний» в картині, тільки художником. Це своєрідна історія усього важливого, що трапилося із

мандрівником від початку всіх важливих подій. Це спроба внести свій вклад в буття людини, яким воно є сьогодні. Художник, який отримав змогу долучитися до таємниці Бога через тишу монастиря Шартрезу, входить до «священної історії» Світу та Людини.

Саме тому мистецтво має особливу здатність захоплювати та змінювати людину. Художник відкриває нам усю серйозність, яка граничить зі страхом зникнення, для людини яка споглядає його картини. Володимир Домчук взяв на себе відповідальність передачі всіх духовних цінностей, які він отримав у стінах монастиря картезіанців. Тому спробуємо оцінити його творчість як тишу глибини таємниці священного.